

Piotr Kobyłski¹

Pytanie prawne do Trybunału Konstytucyjnego. Oczekiwania i kierunki zmian

Słowa kluczowe: standard, sąd, Trybunał Konstytucyjny, Pytanie prawne, relewantność

Keywords: standard, relevance, court, Legal question, Constitutional Court

Streszczenie

Niniejsze opracowanie poświęcone jest analizie przepisu artykułu 193 Konstytucji RP, który upoważnia każdy sąd do skierowania do polskiego sądu konstytucyjnego pytania prawnego o zgodność aktu normatywnego z Konstytucją, ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi lub ustawą, jeżeli od odpowiedzi na pytanie prawne zależy rozstrzygnięcie sprawy toczącej się przed sądem. Warto zastanowić się na tle obowiązujących przepisów prawnych, jakie są oczekiwania i kierunki zmian analizowanej instytucji. Zbadania wymaga praktyka stosowania pytania prawnego do Trybunału Konstytucyjnego. Przez te ponad trzydzieści pięć lat konstytucyjny środek prawny uległ pewnym przeobrażeniom. Trzeba zauważyć, że obecnie omawiana instytucja jest uregulowana ustawą zasadniczą, a nie ustawą. Zasadniczym celem niniejszej pracy jest ocena tytułowego pytania prawnego przez pryzmat ponad trzech dekad jego funkcjonowania.

¹ ORCID ID: 0000-0002-0345-904X, doktor, Katedra Prawa Publicznego, Wydział Prawa i Administracji, Uniwersytet Technologiczno-Humanistyczny im. Kazimierza Pułaskiego w Radomiu. E-mail: p.kobylski@uthrad.pl.

Abstract**Legal Question to the Constitutional Tribunal.
Expectations and Directions of Changes**

This study is devoted to the analysis of the provision of Article 193 of the Constitution of the Republic of Poland, which authorizes each court to submit a legal question to the Polish constitutional court about the compliance of a normative act with the Constitution, ratified international treaties or the act, if the answer to a legal question depends on the resolution of a case pending before the court. It is worth considering the expectations and directions of changes of the analyzed institution against the background of the applicable legal provisions. The practice of applying a legal question to the Constitutional Tribunal needs to be examined. During these more than thirty-five years, the constitutional measure has undergone some transformations. The main goal of this work is to assess the title legal question through the prism of over three decades of its operation.

✱

I.

Standard prawny to wzorzec wynikający z tego, jak prawo jest stosowane. E. Łętowska wskazuje, iż „nie można określić, jaki jest poziom ochrony prawnej w danym państwie, jeżeli nie zna się standardu. Co z tego, że zna się treść przepisu, jeżeli akurat w pewnej sferze wyznacznikiem poziomu ochrony – z jej potencjalnymi możliwościami – nie jest sama treść przepisu, lecz standard ukształtowany w praktyce”². Z natury rzeczy nie wszystkie przepisy znajdują swoje zastosowanie w takim samym stopniu. W orzecznictwie zdarza się, iż sprzeczne ze sobą poglądy lub równocześnie rozbieżne tezy sprawiają trudność w podjęciu prawidłowej decyzji. Z tego względu niełatwo wypracować wspomniany standard. Tym bardziej, kiedy sąd krajowy może stanąć przed poważniejszym dylematem – zgodności

² E. Łętowska, K. Sobczak, *Rzeźbienie państwa prawa: 20 lat później*, Warszawa 2012, s. 13.

aktu normatywnego z Konstytucją, ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi lub ustawą. Na taką ewentualność ustrojodawca przygotował jednak instytucję pytania prawnego do Trybunału Konstytucyjnego w art. 193 Konstytucji RP³. Warto podkreślić, iż prawo sądów do występowania z inicjatywą kontroli konstytucyjności przewidziało wiele krajów europejskich. Instytucję pytania prawnego zagwarantował m.in. art. 142 Konstytucji Belgii, czy art. 100 Ustawy Zasadniczej Republiki Federalnej Niemiec. Konstytucja Republiki Słowackiej z kolei zakłada, iż sąd jest tylko jednym z wielu podmiotów, który posiada prawo do zainicjowania postępowania przed Sądem Konstytucyjnym⁴. We Francji przyjęto, iż jeśli strona postępowania podniesie zarzut niezgodności aktu normatywnego z przepisami określającymi jej prawa i obowiązki, sąd jest zobligowany do zawieszenia postępowania i skierowania pytania prawnego do Rady Stanu lub Sądu Kasacyjnego⁵. Założenia ustrojowe polskiego środka prawnego wyróżniają się na tle innych rozwiązań europejskich. Warto choćby zaważyć, iż sąd krajowy nie jest związany wnioskiem strony o skierowanie pytania prawnego do Trybunału Konstytucyjnego w odróżnieniu m.in. do Włoch, gdzie sąd jest zobligowany do przedłożenia pytania prawnego Sądowi Konstytucyjnemu. Jak słusznie zauważa M. Wiącek wynika to jednak z faktu, iż włoski system prawny nie zagwarantował jednostce prawa do skargi konstytucyjnej⁶.

Niniejsze opracowanie poświęcone jest zatem analizie przepisu, który upoważnia każdy sąd do skierowania do polskiego sądu konstytucyjnego pytania prawnego o zgodność aktu normatywnego z Konstytucją, ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi lub ustawą, jeżeli od odpowiedzi na pytanie prawne zależy rozstrzygnięcie sprawy toczącej się przed sądem. Warto zastanowić się, na tle obowiązujących przepisów prawnych, jakie są oczekiwania i kierunki zmian analizowanej instytucji. Trzeba bowiem zaznaczyć, iż pojawiła się w krajowym porządku prawnym 1 stycznia 1986 r. Był to także mo-

³ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483 ze zm.).

⁴ M. Wiącek, *Pytanie prawne sądu do Trybunału Konstytucyjnego*, Warszawa 2011, s. 49–52.

⁵ R. Puchta, *O modernizacji instytucji V Republiki w świetle ustawy konstytucyjnej z 23 lipca 2008 r.*, „Przegląd Sejmowy” 2008, nr 6, s. 204–205.

⁶ M. Wiącek, *op.cit.*, s. 292.

ment wejścia w życie ustawy o Trybunale Konstytucyjnym⁷. Przez te ponad trzydzieści pięć lat konstytucyjny środek prawny uległ pewnym przeobrażeniom. Trzeba zauważyć, że obecnie omawiana instytucja jest uregulowana ustawą zasadniczą, a nie ustawą.

Zasadniczym celem niniejszej pracy jest ocena tytułowego pytania prawnego przez pryzmat ponad trzech dekad jego funkcjonowania. Warstwa teoretycznoprawna rozważań koncentruje się w znacznej mierze na systemie gwarancji procesowych, których zadaniem jest doprowadzenie do ukształtowania się sytuacji określonego podmiotu w sferze standardu prawa. Jak słusznie zauważyła E. Łętowska istotną rolę odgrywa standard przyjmowany przez organy władzy sądowniczej⁸. Sądy muszą zbierać i analizować przepisy prawne, aby wiedzieć, czy przepisy, na których opiera się sentencja orzeczenia, nadal wyznaczają standard zgodny z aktami prawnymi wymienionymi w art. 193 Konstytucji RP. Zbadania wymaga praktyka stosowania pytania prawnego do Trybunału Konstytucyjnego. W ten sposób jasne będzie, czy analizowana instytucja prawna stała się standardem.

II.

Pytanie prawne ma służyć eliminowaniu wątpliwości sądu co do stosowanej regulacji, od których to wątpliwości zależy werdykt sprawy toczącej się przed sądem. Z tego względu sąd jest w dosyć komfortowej sytuacji, ponieważ z praktycznego punktu widzenia wystarczająca jest owa wątpliwość⁹. Co do zasady zatem, dla przykładu sąd administracyjny, oceniając prawidłowość wydania decyzji o pozwoleniu na budowę, ma kompetencję do tego, by zbadać poprzez tytułową instytucję nie tylko unormowania, w oparciu o które procedowano i na podstawie których wydano decyzję o pozwoleniu na budowę. Otóż, ustala również unormowania, przy zastosowaniu których podjęto decyzję w przedmiocie ustalając warunki zabudowy (np. przepis statuujący normę kompetencyjną dla organu do wydania takiej decyzji). W przypadku zatem

⁷ Ustawa z 29 kwietnia 1985 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz.U. Nr 22, poz. 98, uchyl.).

⁸ E. Łętowska, K. Sobczak, op.cit., s. 13.

⁹ Por. wyrok TK z 7 listopada 2005 r., P 20/04, LEX nr 174097.

pytania prawnego do sądu o konstytucyjność przepisów stosowanych przez organ administracji publicznej istotne znaczenie ma pojawiająca się tu cecha relewantności¹⁰. M. Zubik wskazuje, że w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego utrwalił się pogląd, iż orzeczenie sądu konstytucyjnego, „oprócz skutków oddziaływujących w płaszczyźnie generalnej (*erga omnes*), umożliwić ma (...) jednocześnie rozstrzygnięcie jednostkowej sprawy, w związku z którą sformułowane zostało pytanie prawne”¹¹. Warto zatem odnieść się do danych statystycznych dotyczących instytucji pytań prawnych. Z aktualnej informacji Wydawnictwa Trybunału Konstytucyjnego wynika, że w następstwie skierowanych pytań prawnych Trybunał w 2019 r. wydał 16 orzeczeń kończących postępowanie¹².

Mimo to, należy podkreślić, iż zbiór zasad, który ukształtował się w bazie spraw z art. 193 Konstytucji RP świadczy o dość bogatym orzecznictwie w tej materii. Jedną z naczelnych reguł jest zakaz orzekania *in abstracto*. Potwierdzeniem tego, że pytanie prawne nie może abstrahować od meritum sprawy jest orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego z 6 listopada 2013 r. Wskazał on wówczas wprost, iż ustawa zasadnicza wyklucza możliwość inicjowania przez organy władzy sądowniczej abstrakcyjnej kontroli konstytucyjności. Pytanie nie może być jedynie okazją do wszczęcia takiego postępowania. Ponadto Trybunał Konstytucyjny zwrócił uwagę, że sądy mogą skorzystać z takiego mechanizmu kontroli, jednak po przeanalizowaniu przesłanek dopuszczalności pytania prawnego oraz problemu konstytucyjnego¹³. Co ciekawe, nie zawsze wniesione pytanie prawne, które następnie zostało uwzględnione przez Trybunał Konstytucyjny oznaczało zmianę podstawy rozstrzygnięcia. Taka sytuacja zdarzyła się przy wyroku z 12 stycznia 2000 r. w związku z pytaniem Sądu Najwyższego¹⁴. W tamtym czasie Trybunał Konstytucyjny orzekł o niekonstytucyjności art. 56 ust. 2 ustawy z 2 lipca 1994 r. o najmie lokali mieszkalnych i dodatkach mieszkaniowych, odraczając jednak utratę mocy obowiązują-

¹⁰ M. Banasik, *Skutki orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego dla spraw administracyjnych i sądownoadministracyjnych „w toku”*, „Roczniki Administracji i Prawa” 2012, nr 12, s. 188–189.

¹¹ M. Zubik, *Konstytucja III RP w tezach orzeczniczych Trybunału Konstytucyjnego i wybranych sądów*, Warszawa 2008, s. 748.

¹² https://trybunal.gov.pl/fileadmin/content/dokumenty/publikacje/informacje_o_problemach/Informacja2019.pd (8.05.2021).

¹³ Postanowienie TK z 6 listopada 2013 r., P 24/13, OTK-A 2013/8/129.

¹⁴ Wyrok TK z 12 stycznia 2000 r., P 11/98, OTK 2000/1/3.

jącej niniejszego przepisu. Z tego względu Sąd Najwyższy związany klauzulą odraczającą, wyrokiem z 9 marca 2000 r. rozstrzygnął sprawę na podstawie przepisu niezgodnego z ustawą zasadniczą¹⁵.

Niejednokrotnie Trybunał Konstytucyjny powołując się na wykładnie systemową i funkcjonalną, umarzał postępowanie zwracając uwagę na bezprzedmiotowość zadanego pytania. Zdarzało się, iż sądy błędnie traktowały Trybunał Konstytucyjny jako *sui generis* instancję wykładniczą¹⁶. Ocena konstytucyjności przepisu prawnego lub normy prawnej nie jest dopuszczalna, jeżeli sądowi nie jest ona potrzebna do rozstrzygnięcia¹⁷. Pomimo tego, P. Tuleja zwraca jednak uwagę na wątpliwości interpretacyjne dotyczące relacji art. 193 Konstytucji RP do regulacji odnoszących się do właściwości Trybunału Konstytucyjnego w sferze kontroli abstrakcyjnej. Jednocześnie jednak przyznaje, iż praktyka przesądziła o ścisłej zależności między orzeczeniem Trybunału, a sprawą rozpoznawaną przez sąd zadający pytanie prawne¹⁸.

Analizując dopuszczalność pytania prawnego pewne problemy wiążą się z sytuacją, w której do Trybunału Konstytucyjnego wpływa skarga, która odnosi się bezpośrednio do zapadłego już wyroku sądu konstytucyjnego. W takich okolicznościach faktycznych¹⁹ Sąd Najwyższy zadał pytanie Trybunałowi Konstytucyjnemu postanowieniem z 1 lipca 2019 r. Uniknięciu wszelkich wątpliwości w omawianym przypadku sprzyjałoby na pewno ograniczenie przewlekłości prowadzonego postępowania. Wypada jednak zacząć od konstatacji, że zadający pytanie Sąd Najwyższy w niniejszej sprawie dążył do wykazania nieważności postępowania na mocy art. 379 pkt 4 k.p.c.²⁰ w związku z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z 20 czerwca 2017 r., w którym zakwestionowano konstytucyjność kadencji członków Krajowej Rady Sądownictwa²¹. Z tego względu poprzednio wydane prawomocne orzeczenie zostało uchylone w wyniku wniesionej skargi kasacyjnej, w wydaniu której „brały udział osoby powołane przez Prezydenta RP

¹⁵ Wyrok SN z 29 marca 2000 r., III RN 96/98, OSNP 2000/13/500.

¹⁶ Postanowienie TK z 27 kwietnia 2004 r., P 16/03, OTK-A 2004/4/36.

¹⁷ Wyrok WSA w Gliwicach z 17 lipca 2019 r., II SA/Gl 564/19, LEX nr 2706850.

¹⁸ P. Tuleja, *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, Warszawa 2019, s. 574.

¹⁹ Postanowienie SN z 1 lipca 2019 r., IV CSK 176/19, LEX nr 2691645.

²⁰ Ustawa z 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. 2021, poz. 11).

²¹ Wyrok TK z 20 czerwca 2017 r., K 5/17 (Dz.U. poz. 1183).

do pełnienia urzędu na stanowisku sędziów Sądu Najwyższego, wyłonione przez Krajową Radę Sądownictwa i przedstawione na podstawie uchwał Rady w okresie jej funkcjonowania w niekonstytucyjnych składach, ustalonych (...) w orzeczeniu Trybunału Konstytucyjnego²². Można przy tym dodać, że pytanie prawne zawierało również zarzut niekonstytucyjności przepisów ustawy z 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym²³ w zakresie powierzania kierowania pracami tego sądu.

Mając powyższe zarzuty na względzie, konieczne może się stać wyważenie wchodzących w grę wartości konstytucyjnych, takich jak zasada niedziałania prawa wstecz, ochrony praw nabytych czy prawa do sądu. Wspomniane założenie należy jednak opatrzyć istotnym zastrzeżeniem. Nie można bowiem zapominać o wspomnianej już w niniejszym opracowaniu relewantności orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego z rozstrzygnięciem sprawy, która zawisła przed zadającym pytanie. Otóż w rozpatrywanym przypadku, Sąd Najwyższy miał zająć się usunięciem niezgodności pomiędzy stanem prawnym ujawnionym w księdze wieczystej, a rzeczywistym stanem prawnym. Nie wchodząc w szerszą polemikę ze wskazanym stanowiskiem Sądu Najwyższego, należy jednak założyć, iż zarzuty stawiane określonej regulacji nie dotyczą meritum rozstrzyganej sprawy. Wydaje się raczej, iż to skład orzekający powinien odczytać skutki prawne zapadłego już wyroku Trybunału Konstytucyjnego. Należy wskazać, iż to sąd rozważający wniesienie pytania prawnego winien za każdym razem ocenić, czy określony wyrok sądu konstytucyjnego zmieni kierunek rozpatrywanej sprawy. W odróżnieniu od sytuacji przedstawionej powyżej, sąd ma kompetencję do zadania pytania prawnego, gdy wątpliwości budzi *in concreto* zakres zastosowania określonej normy prawnej²⁴.

Na uwagę zasługuje również problematyka związana z art. 45 ust. 1 Konstytucji RP. Praktyka ukazała, iż zadając pytanie sąd zawiesza postępowanie

²² Postanowienie SN z lipca 2019 r., IV CSK 176/19, LEX nr 2691645.

²³ Ustawa z 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (Dz.U. 2018, poz. 5 ze zm.).

²⁴ B. Łukańko, *Uprawnienie sądów do odmowy zastosowania niekonstytucyjnego przepisu aktu podustawowego a pytanie prawne do Trybunału Konstytucyjnego – konflikt efektywności postępowania i pewności prawa – analiza w świetle orzecznictwa Sądu Najwyższego*, [w:] *Kontrola konstytucyjności prawa a stosowanie prawa w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego, Sądu Najwyższego i Naczelnego Sądu Administracyjnego*, red. J. Królikowski, J. Podkowik, J. Sułkowski, Warszawa 2017, s. 280–286.

i oczekuje na odpowiedź, od której zależy rozstrzygnięcie toczącej się sprawy²⁵. Często jednak czas oczekiwania na odpowiedź jest bardzo długi, co wywołuje u stron postępowania obawy o szybkie i sprawiedliwe zakończenie sprawy, czyli skuteczne wymierzenie sprawiedliwości²⁶. W tym kontekście na szczególną dezaprobatę zasługuje sprawa „konstytucyjności” ustawy z 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin w brzmieniu nadanym przez art. 1 ustawy z 16 grudnia 2016 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin w związku z art. 2 ustawy z 16 grudnia 2016 r. Otóż, w tej sprawie TK nie tylko nie rozpoznał sprawy, ale kilkakrotnie przesunął termin jej rozpoznania²⁷.

III.

Mając na uwadze wnioski płynące z niniejszego opracowania, należy zauważyć, iż postępowanie przed Trybunałem Konstytucyjnym jest tzw. postępowaniem wпадkowym w stosunku do sprawy sądowej. Wprawdzie użyta formuła w art. 193 Konstytucji RP przewiduje możliwość przedstawienia pytania prawnego, to jednak postępowanie przed TK jest elementem sprawowania wymiaru sprawiedliwości. Wynika to z faktu, że ustrojodawca wyraził w ten sposób obowiązek, do którego należy się zastosować w przypadku ziszczenia się wymienionych w tym przepisie okoliczności. Jednocześnie nie można doprowadzić do jej instrumentalnego wykorzystywania. Chociaż to na sądzie spoczywa kompetencja przedstawienia pytania, to jednak należy

²⁵ K. Urbaniak, *Trybunał Konstytucyjny jak sąd konstytucyjny*, [w:] *Pytanie prawne sądu do Trybunału Konstytucyjnego. Wybrane zagadnienia*, red. K. Urbaniak, Poznań 2016, s. 25–28.

²⁶ Por. postanowienie NSA z 13 czerwca 2018 r., II OSK 2781/17, LEX nr 2629379.

²⁷ Zob.: <https://ipo.trybunal.gov.pl/ipo/Sprawa?sprawa=20215&cid=1> (1.03.2021).

tę kompetencję wiązać w świetle zasady praworządności z powinnością skorzystania z niej w sytuacji, kiedy wymaga tego realizacja jego funkcji tj. sprawowania wymiaru sprawiedliwości²⁸. Niedopuszczalna jest sytuacja, w której to Trybunał Konstytucyjny niejako zastępuje sąd w wyrokowaniu. Chociaż sąd konstytucyjny ma prawo kontroli, to jednak nie ma kompetencji do wiążącego wskazywania sądom kierunku interpretacji prawa. Mimo to, pytanie prawne jest instrumentem zarówno „konstytucjonalizacji” systemu prawa i jego stosowania oraz narzędziem służącym ochronie konstytucyjnego statusu jednostki w sprawie rozpoznawanej przez sąd pytający²⁹. Z tego względu postępowanie przed sądem konstytucyjnym powinno spełniać wymogi rzetelnego procesu.

Reasumując, istotna jest konieczność respektowania w toku działalności organów władzy publicznej przyjętych wartości proceduralnych. „Przewidziany artykułem 193 Konstytucji wymóg związku między pytaniem prawnym a rozstrzygnięciem sprawy toczącej się przed sądem stanowi *signum specyficum* tego środka zaskarżenia aktu prawnego”³⁰. Można zarazem założyć, iż jednak jest to przejaw ułomności przyjętego rozwiązania, bowiem jak wskazuje E. Łętowska „istnieje zasada skargowości: powołałeś jakiś przepis Konstytucji, ale niedostatecznie udowodniłeś związek swojej sprawy z tym artykułem – zatem umarzamy. Nie jest to przecież tak, jak być powinno. No i jak tu wypracować europejski standard?”³¹. Niniejszą tezę należy jednak opatrzyć uwagą szczególną – powinność skierowania pytania prawnego pojawia się, gdy to sam sąd poweźmie wątpliwość. Warto zatem pochylić się nad tą kwestią z punktu widzenia ochrony konstytucyjnych praw i wolności obywatela³².

Należy zauważyć, iż sąd nie tylko nie jest związany wnioskiem strony o skierowanie pytania prawnego, ale także ma kompetencję do podniesienia

²⁸ S. Wronkowska, Z. Ziemiński, *Zarys teorii prawa*, Poznań 1997, s. 110–111.

²⁹ Por. wyrok TK z 6 kwietnia 2016 r., P 5/14, OTK-A 2016/15. W wyniku tego orzeczenia utraciła moc obowiązującą norma zawarta w zdaniu drugim § 2 art. 420 Kodeksu wyborczego, jako naruszająca prawo do sądu.

³⁰ M. Zubik, op.cit., s. 752.

³¹ E. Łętowska, K. Sobczak, op.cit., s. 19.

³² W. Łączkowski, *Trybunał Konstytucyjny jako współtwórca katalogu praw podstawowych u zarania transformacji*, [w:] *Trybunał Konstytucyjny na straży wartości konstytucyjnych 1986–2016*, red. R. Piotrowski, A. Szmyt, Warszawa 2018, s. 41–44.

niekonstytucyjności prawa wbrew jej woli. W pewnych okolicznościach strona powinna mieć jednak prawo do zaskarżenia takiego postanowienia, jeśli w jej przekonaniu działanie sądu wprost zmierza do przewlekłości prowadzonego postępowania. Słusznie wskazuje M. Wiącek, iż jeśli sąd zaneguje pytaniem prawnym określoną regulację, którą mógłby samodzielnie wyeliminować w rozstrzygnięciu i ocenić jej konstytucyjność, strona powinna mieć kompetencję do wyrażenia sprzeciwu wobec niewłaściwego w jej przekonaniu wydłużenia postępowania³³. *De lege ferenda* przyznając taką kompetencję stronie, należałoby poszerzyć zakres art. 394 § 1 k.p.c., art. 459 § 1–2 k.p.k. oraz art. 194 § 1 p.p.s.a. o postanowienie w sprawie przedstawienia przez sąd pytania prawnego³⁴. Widać ponadto ścisły związek między instytucją pytań prawnych do TK a prawem jednostki do rozpoznania sprawy przez sąd bez nieuzasadnionej zwłoki³⁵.

W praktyce zdarzają się przypadki, kiedy strona wnosi zażalenie na postanowienie o zawieszeniu postępowania w związku z zadaniem pytania do Trybunału Konstytucyjnego, ponieważ nie rozumie dlaczego sąd nie wydaje rozstrzygnięcia³⁶. Skoro prawo do wystąpienia ze skargą konstytucyjną przysługuje każdemu, czyje konstytucyjne wolności lub prawa zostały naruszone, to budzi wątpliwości fakt, iż do chwili obecnej strona pozbawiona jest prawa do wypowiedzenia się co do słuszności skierowanego pytania prawnego. Wydaje się, iż *de lege ferenda* należałoby także postulować zmiany idące w kierunku związania sądu konstytucyjnego określonym terminem rozstrzygnięcia. Z pewnością liczba rozpatrywanych spraw uległaby zasadniczej zmianie w trybie art. 193 Konstytucji RP, gdyby Trybunał został zobligowany do rozpoznania pytania prawnego w określonym ustawowo terminie. Stan obecny jest bowiem nie do zaakceptowania z punktu widzenia ochrony konstytucyjnych praw i wolności, jak również podważa tezę o współuczestnictwie Trybunału w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości.

³³ M. Wiącek, op.cit., s. 300.

³⁴ P. Klecha, *Pytanie prawne do Trybunału Konstytucyjnego – zagadnienia wybrane*, „Monitor Prawniczy” 2008, nr 21, s. 1172.

³⁵ Por. wyrok TK z 18 lutego 2009 r., Kp 3/08, OTK-A 2002/2/9.

³⁶ Postanowienie WSA w Szczecinie z 30 stycznia 2008 r., II SA/Sz 345/07, LEX nr 970910.

Literatura

- Banasik M., *Skutki orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego dla spraw administracyjnych i sądownoadministracyjnych „w toku”*, „Roczniki Administracji i Prawa” 2012, nr 12.
- Grzybowski M., *Prawo międzynarodowe i wspólnotowe jako wzorzec i przedmiot kontroli norm*, [w:] *Księga XX-lecia orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego*, Warszawa 2006.
- Klecha P., *Pytanie prawne do Trybunału Konstytucyjnego – zagadnienia wybrane*, „Monitor Prawniczy” 2008, nr 21.
- Łączkowski W., *Trybunał Konstytucyjny jako współtwórca katalogu praw podstawowych u zarania transformacji*, [w:] *Trybunał Konstytucyjny na straży wartości konstytucyjnych 1986–2016*, red. R. Piotrowski, A. Szmyt, Warszawa 2018.
- Łętowska E., Sobczak K., *Rzeźbienie państwa prawa: 20 lat później*, Warszawa 2012.
- Łukańko B., *Uprawnienie sądów do odmowy zastosowania niekonstytucyjnego przepisu aktu podustawowego a pytanie prawne do Trybunału Konstytucyjnego – konflikt efektywności postępowania i pewności prawa – analiza w świetle orzecznictwa Sądu Najwyższego*, [w:] *Kontrola konstytucyjności prawa a stosowanie prawa w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego, Sądu Najwyższego i Naczelnego Sądu Administracyjnego*, red. J. Królikowski, J. Podkowik, J. Sułkowski, Warszawa 2017.
- Puchta R., *O modernizacji instytucji V Republiki w świetle ustawy konstytucyjnej z 23 lipca 2008 r.*, „Przegląd Sejmowy” 2008, nr 6.
- Safjan M., *Konstytucja a członkostwo Polski w Unii Europejskiej*, „Państwo i Prawo” 2001, nr 3.
- Tuleja P., *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, Warszawa 2019.
- Urbaniak K., *Trybunał Konstytucyjny jak sąd konstytucyjny*, [w:] *Pytanie prawne sądu do Trybunału Konstytucyjnego. Wybrane zagadnienia*, red. K. Urbaniak, Poznań 2016.
- Wiącek M., *Pytanie prawne sądu do Trybunału Konstytucyjnego*, Warszawa 2011.
- Wronkowska S., Z. Ziemiński, *Zarys teorii prawa*, Poznań 1997.
- Zubik M., *Konstytucja III RP w tezach orzeczniczych Trybunału Konstytucyjnego i wybranych sądów*, Warszawa 2008.